

به نام خدا

از سری مقالات برتر آموزشکده محیط زیست کرج
شماره: ۶

گفتار

Hyaena Hyaena

محقق: آقای صالح محمودی

بهار 86

کفتار

خانواده کفتارها :Hyaenidae

افراد این خانواده شباهت زیادی به سگ سانان دارند ولی نزدیکی آنها به خانواده ی خدنگ به مراتب بیشتر است از این خانواده فقط يك گونه در ایران زندگی می کند .

نام علمی کفتار Hyaena Hyaena:

اسامی محلی آن :

بلوچی =کپ تار، ترکمنی =سرتلان، کردی=کم تار ، لری =کفتار قورت

فیزیولوژی این گونه:

گوشتخواری است با جثه ی نسبتاً بزرگ طول بدن تا 120سانتی متر و طول دم تا 30سانتی متر و بلندی بدن در ناحیه شانه تا70سانتی متر است در این حیوان قسمت جلوی بدن به سبب بلند بودن زائده های مهره های شانه و درازتر بودن دست از پا و همچنین وجود موهای بلند یال مانند از قسمت عقب بدن بلندتر بوده و هیکل مخصوصی به این حیوان می دهد که آنرا از سایر گوشتخواران متمایز می سازد و تنها به طور کلی کلفت هستند و گاهی خمیدگی کمی نشان می دهند .سر قوی ولی تا حدی کوتاه است .فک ها و ناحیه جلو صورت قوی و گوش ها بزرگ و نوکدارند .دم کوتاه با موهای خشن و بلند و اندازه ی آن در حدود يك سوم اندازه ی سر و بدن است . در دست ها و پاها هر کدام چهارانگشت وجود دارد . پنجه ها قوی و خمیده و به چنگالهای بزرگ و پهن که برای کندن زمین مناسب است منتهی می شود .

رنگ کلی بدن از زرد خاکستری و سفید روشن تا خاکستری قهوه ای تغییر می کند . 1وزنه متمایل به قهوه ای است و بقیه سر روشن تر است .گوش ها دارای موهای تکی و فقط لبه آن به طور انبوه از موهای سفید زرد رنگ پوشیده است یال ها در طول پشت بدن تا ناحیه دم ادامه داشته و رنگ آنها در بالا سیاه است .تعدادی نوار عرضی تیره رنگی در پهلوئی بدن وجود دارد .بعضی از این نوارها کامل نبوده و از تعدادی خال ها یا لکه های سیاه که به دنبال هم قرار گرفته به وجود می آیند .

نوارهای عرضی در روی دست ها و پاها و تا حدود پایین ساق دیده می شوند .پایین پهلوها ی صورت و پایین گردن و قسمت جلویی فک پایین به رنگ روشن است .پایین بدن و زیر شکم و داخل دستها و پاها و عقب کیل سفید رنگ و متمایل به خاکستری اس .موهای تابستانی کوتاهتر و خشن تر و پر رنگتر و نوار ها تیره تر است .در حیوانات جوان رنگ بیشتر از بالغ ها متمایل به خاکستری است و نوارهای تیره واضح تراند .

عادات:

کفتارها شبها فعال بوده و در روز به ندرت دیده می‌شوند. روزها در غارها و یا شکاف و بریدگی‌های زمین یا حفره‌ای که خود یا دیگر حیوانات حفر کرده اند باقی می‌مانند. بیشتر از لاشه حیوانات تغذیه می‌کنند و به وسیله ی فك اه و دندان‌های بسیار قوی خود می‌توانند استخوان‌های بسیار ضخیم را خرد کرده و قسمت بیشتر لاشه‌ار بخورند. گاهی حیوانات زنده را شکار می‌کنند و در فرصت‌های مناسب به حیوانات اهلی حمله‌ور می‌شوند.

هنگامی که در نزدیک مراکز انسان باشند ممکن است محصولات زمینی مانند خربزه را بخورند. گاهی به وسیله چنگال‌های قوی که دارند قبرها را برای تغذیه از بدن مرده حفر می‌کنند.

به ندرت به انسان حمله‌ور می‌شوند مگر اینکه مورد حمله و محاصره انسان قرار گیرند. از حس شنوایی خیلی قوی و حس بویایی قوی برخوردارند معمولاً آهسته‌راه می‌روند و هنگام دویدن حرکات نامتناسب و بد منظری دارند صدای خنده یا ناله ماندنی دارند که خیلی کم شنیده می‌شود.

در اطراف و داخل لانه جمجمه و استخوان‌هایی که توسط کفتار به این محل حمل گردیده مشاهده می‌شود. حس بویایی بسیار قوی‌ای دارد که از فاصله چند کیلومتری بوی غذا را حس می‌کند.

در گذشته که تعداد کفتار زیاد بود در برخی روستاها برای اینکه کفتارها اجساد مردگان را بیرون نیاورد بر سر قبر آتش می‌افروختند. در مواقع دفاع یالها را سیخ می‌کند و از غدد تولید بو نیز می‌کند. زمانی که توسط سگ‌ها در تنگنا قرار می‌گیرد خود را به مردن می‌زند ولی به مجرد دور شدن سگ‌ها با آخرین سرعت فرار می‌کند.

ارزش اقتصادی :

کفتارها لاشه‌خوارند آنها با خوردن و از بین بردن لاشه حیوانات مرده نقش مهمی در پاک‌سازی طبیعت و جلوگیری از انتشار آلودگی و بیماری‌ها به عهده دارند.

زیستگاه :

مناطق کوهستانی ، استپی ، بیابانی و بلوچی

پراکندگی :

اکثر مناطق ایران به جز آذربایجان تا کرمانشاه

پراکنش جهانی :

آسیا و آفریقا

تغذیه :

از لاشه حیوانات اهلی و وحشی ، تخم پرندگان ، پستانداران کوچک خزندگان، تخم لاک پستان دریایی و حشرات تغذیه می کنند . کفتار ها با آرواره ی قوی خود استخوان های محکمی مانند استخوان ران الاغ را به راحتی خرد می نمایند .

وضعیت فعلی :

کفتار ها دشمن طبیعی خاصی ندارند گاهی توسط پلنگ شکار می شوند همه ساله تعدادی از آنها به علل مختلف نظیر خوردن طعمه مسموم ، شکار و تصادف با اتومبیل از بین می روند و به همین علت در سال های اخیر جمعیت آنها شدیداً رو به کاهش نهاده است .

جفتگیری :

جفتگیری آنها احتمالاً اوایل تا اواسط زمستان انجام می شود . دوران آبستنی 90 روز است هر بار 2 تا 4 بچه و گاهی 6 بچه بدون مو با چشم بسته به دنیا می آیند بچه ها احتمالاً تا مدتی با پدر و مادر به صورت یک خانواده در یک لانه باقی می مانند . کفتار ایرانی اولین کفتاری است که به وسیله لینه از لارستان جنوب ایران شرح داده شده است . بنا بر این نژاد آن از همان گونه ی اصلی با نام علمی زیر است :

Hyaena Linnaeus یا Hyaena hyaena (1758)